

Demati glasovi

Štev. 28.

Lienz, sreda 5. decembra 1945

Leto 1.

ZA PRIKLJUČITEV K SOVJETSKI ZVEZI.

V prvodecemberski številki smo poudarili, da pomeni proglastev Titovine za republiko znaten korak naprej k učenitvi Jugoslavije v Sovjetsko zvezo. Da je to res, nam potrjuje Reuterjev dopisnik, ki je 30.11.1945 iz Belgrada poročal tole (po British Morning News z dne 1.12.1945):

"Politični dopisniki so danes poudarjali, da je sklep odstavitviti kralja Petra pretrgal vse zveze s kraljevino Srbijo in da je s tem narejen prvi znaten korak k širši federaciji vseh južnih Slovanov, v katero naj bi bila vključena tudi Bolgarija in ki naj bi se raztezala skozi ves Balkan od Jadranskega do Črnega morja. Posebej se poudarja, da so po razglasitvi nove republike poslanci zapeli panslaviistično himno "Hej Slovani".

Zelo verjetno je, da bo Bolgarija sledila jugoslovanskemu zgledu in odstavila svojega kralja. Bolgarska vlada, ki je sestavljena iz strank in skupin, ki so vedno zagovarjale federalno zvezo z Jugoslavijo, je že napovedala, da namerava v bližnji bodočnosti načeti svoje ustavno vprašanje. Kralj je 8 letni Simeon."

Titovina bo na ta način prišla do neposrednega stika s Sovjetsko zvezo in tako lahko pričakujemo, da bo v doglednem času pred Trstom in na Karavankah stala - ne več Titovina, marveč Sovjetska zveza.

ODMEVI O NOVI REPUBLIKI

Titov korak o proglastitvi Titovine za republiko in odstavitve kralja Petra, je imel v svetovnem časopisju različen odmev.

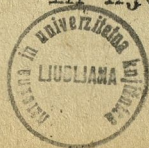
"Neue Steirische Zeitung" je napisala tole:

"Z oklicanjem republike v Jugoslaviji je zaključeno eno poglavje te balkanske države in verjetno se začneja novo. Ko so hrvatski ustaši v oktobru 1934 umorili v Marseille-u kralja Aleksandra in franc. zun. ministra Barthouja, se je začela kriza jugoslovanske države in obenem kriza jugoslovanske kraljevine. Aleksander je bil po prvotni vojni združil Srbe in Hrvate pod eno vlado in on sam je bil glavni vezni člen nove države. Z umorom, pri katerem je Pavelić služil Mussoliniju kot orodje, je bila v Jugoslaviji odprta pot številnim političnim spletkam. Ta atentat je bil gotovo zamišljen kot udarec zapadnim silam in pa kot ojačenje fašističnih tendenc na Balkanu.

Kmalu je prevzel oblast Milan Stojadinović. Kot ministrski predsednik je v letih 1935 do 1939 vodil politiko, ki je državo vedno bolj približevala silam Osi, doma pa uvedla diktatorski sistem. Kračljeve posle je vršil regentski svet s princem Pavlom na čelu, kajti kralj je bil takrat še otrok.

Ko je pritisk tretjega Rajha na Jugoslavijo postal prehud, je prišlo leta 1941 do preobrata v notranji politiki. Regentski svet je bil odpravljen, 18 letni kralj Peter je prevzel oblast. Hitler je smatral ta preobrat za zadosten povod, da je lahko napadel Jugoslavijo. Po kratkem boju in neizprosni bombardiranju Belgrada, ki je bil proglašen kot odprto mesto, je sovražnik zasedel deželo. Kralj Peter in njegova vlada sta odšla v inozemstvo.

A kmalu je Jugoslavija kot prva evropska dežela začela ogor-

čeno partizansko vojno. Po poročilih, ki so prihajala v inozemstvo, je ta odpor vodil general Draža Mihajlović. Pozneje so zavezniki izvedeli o bojih uporniških čet, katere je organiziral sedanji predsednik vlade Tito. Polagoma je ta dobil premoč nad Mihajlovićem, kateremu so prišeli čitateli "sodelovanje z okupatorjem".

Končno so Titove čete osvobodile Jugoslavijo. A sedaj je prišlo do spora med njim in jug. vlado v Londonu. Napravili so kompromis. Šubašić, predsednik londonske vlade, je vstopil v Titovo vlado kot zunanji minister. Obnovili so regentski svet. Kmalu pa je postalo jasno, da ta pogodba nima nobenega pomena več. Šubašić je izstopil iz vlade in kralj Peter je protestiral zaradi zadržanja belgrajske vlade.

Ako smo upoštevali zadnje govore maršala Tita in pa izid volitev, potem smo pričakovali oklicanje Jugoslavije kot republiko. Ta sklep je naravna posledica Titovega režima."

"Manchester Guardian" pa je zapisal sledeče:

"Prav nič nas ni presenetilo, če je po relativno "prostih" volitvah jugoslovanska ustavotvorna skupščina državo oklicala za republiko. Zveze kralja Petra z njegovo vlado niso bile več dobre in monarhija ni več uspešno izpolnjevala svoje naloge. Kraljevi delež pri odporu Jugoslavije proti Nemcem pa je bil znaten in ga ne bomo nikoli pozabili."

"Eight Army News" je prinesel na prvi strani sliko kralja Petra, ko govori pred mikrofonom in pod njo napis: "Kralj brez prestola!" Pod sliko pa objavlja v navadnem tisku sklep Titove skupščine, na sredi strani pa z mastnim tiskom pod naslovom "Moja vest" tole:

"Ko so se v Belgradu dogajali veliki dogodki, je 22 letni kralj Peter dal navodila, da na svojem stanovanju ne sprejema ne obiskov in ne telefonskih pogovorov. V proglasu, ki ga je izdal v Londonu, pravi:

"Volitve v skupščino so bile nedemokratične in na noben način ne morejo nikogar prepričati, daso res izraz ljudske volje.

Popolnoma se zavedam svojih dolžnosti do svoje države in kljub vsem ukrepom, ki jih je sedanji režim podvzel proti meni, bom tudi v bodoče sledil jasnim ukazom svoje vesti, da osvobodim Jugoslavijo tiranije, pa naj ta prihaja od koderkoli."

ZANIMIVE SPREMENBE

Dunajski dopisnik ameriškega časopisa "Christian Science Monitor" je poročal svojemu listu o avstrijskih volitvah takole:

"Pri prvih volitvah, ki so jih izvedli v vsej državi po letu 1930, je avstrijski narod pokazal, da se njeno politično naziranje ni spremenilo. Kot celota je Avstrija z majhno večino konservativna, le vlemesto Dunaj in nekatera industrijska središča so spet močno socialistična. Kakor je to navadno v politiki, najde vsaka stranka kak povod, da se veseli nad izidom volitev. Razumljivo je, da je ljudska stranka ponosna na to, da je največja politična snota v Avstriji. Socialisti so veseli, ker spet prevladujejo na Dunaju in ker so postali v mnogih mestih in vaseh nepričakovano močni, dočim opozarjajo komunisti na dejstvo, da so dobili, v primeri s prejšnjimi volitvami, precej več glasov.

Dejansko pa je izid volitev tak, kakršnega je večina opozovalcev in politikov pričakovala. Kakor prej, tako je bila tudi sodaj moč konservativnih v vaseh in na deželi dovolj velika, da ima premoč nad neutajljivo zmago socialistov na Dunaju in v industrijskih krajih, kot so Gradec, Linz, Dunajsko Novo mesto itd.

Só pa vendar nekatere zanimive spremembe. Prva je znatno naraščanje socialistov v krajih, ki so bili prej izrazito konservativni. Tako so socialisti prvič zmogli v Solnogradu in Celovcu in tudi

v Inomostu so bili dobro zastopani. Kakor pravi nek socialistični list, je "socializem pričel osvajati avstrijsko vas". Drugo dejstvo, ki izpričuje moč socialistov je, da je zaradi vojnih dogodkov v Avstriji volilo mnogo več žensk kakor moških. Upoštevati je tudi treba, da so volilke konservativnejše in mnogo bolj izpostavljene klerikalnemu vplivu kakor mošje.

Kljub silni propagandi, za katero je bilo mnogo denarja na razpolago, niso komunisti dobili niti 8% glasov na Dunaju. Dosegli pa so precejšen napredek: leta 1932 so dobili pri občinskih volitvah le 2%! K sreči - v tem se strinjajo i ljudska stranka i socialisti - je uspelo komunistom dobiti 4 zastopnike za narodno skupščino, tako da se morajo sedaj udeležiti vsake koalicijske vlade. Prej pa je bilo možno, da bi bili komunisti izključeni iz koalicijske vlade, ako nebi imeli nobenega zastopnika, - tega pa ni želela nobena stranka."

MOSKVA NAPADA "Zapadni Blok"

"Moskovski radijo je obtožil "Švedske reakcionarne časopise" zaradi hvaljenja načrtov o zapadnem bloku, kateri v resnici niso nič drugega kakor načrti za izoliranje sovjetske zveze in za osnove "Izolacijske črte" napram Sovjetski zvezi.

Radijski komentariji glede švedskega protesta proti vladnemu obdobju, da bi izročili Sovjetski zvezi baltske internirance, ki so se bojevali z Nemci in ki so pozneje zbežali na Švedsko, pravijo, da so reakcionarni krogi sprožili kampanjo proti Sovjetski Rusiji.

Poročila dostavljajo: Ta gonja, v kateri uporabljajo gesla sovražnikov miru v povojni Evropi, pomeni, da ostanki nacizma in fašizma še niso popolnoma uničeni." (British Morning News, 1.dec.)

"Cinizem"

"Associated Press" je objavilo poročilo iz zanesljivega vira in pravi: "Sovjetska vlada s "precejšnjim cinizmom" gleda na ameriški predlog, po katerem naj bi vse zavezniške čete zapustile Iran prvega januarja 1945.

Cinizem se je še povečal zaradi novih vesti iz Teherana in Kopenhagena, ki pravijo, da je USA zaprosila Iran in Islandijo za zračna oporišča.

Mnogi Rusi bi se lahko vprašali: "Zakaj išče USA letalska oporišča v Iranu in na Islandskem, v istem času pa predlaga, naj Rdeča in Britanska armada zapustita Iran?"

SOVJETIJA SE ZANIMA ZA LATINSKO AMERIKO. Moskovski Reuterjev dopisnik raznim udruženjem v Evropi. Ravnatelj te organizacije je izjavil, da razpolaga organizacija s kapitalom 1 milijon dolarjev, in da bo po treh mesecih mogoče kupiti paket za 10 dolarjev, ki bo vseboval živila v višini 40.000 kalorij. Organizacija bo ustanovila v Evropi urade za razdeljevanje teh paketov in poskrbljevanje za točno pošiljanje.

PAKETI Z ŽIVILI IZ AMERIKE. V Ameriki so ustanovili posebno organizacijo, katera si je postavila kot cilj pošiljanje pa-

IZ DOMOVINE. Izvleček iz pisma fanta, ki se je rešil: "...". Že na Jensenicah so potegnili iz vlaka akademika Jak. Remca in nekega kurata ter ju odvlekli neznanu kam. Še pred praznikom Svetega Rešnjega Te-

lesa strašno pretepli in ustrelili med drugimi tudi župana Seljaka iz Žirov in 2 njegova sinova, študenta Janka Dolinarja (brata pok. Rudolfa Dolinarja, ki je bil ubit pod Živko-vičevim režimom pri Prihovi na Stajerskem), vodnika Jerneja Mlinarja s Trat, brata Janeza Mlinarja, 4 brate bogoslovca Počenika s Črnega vrha in več drugih mož in fantov s Črnega vrha in Trat.... Komunisti so veliko pokradli. Če so dobili blago, ki ni bilo skrito, so vzeli, kajti "belim izdajalcem" sme vsakdo vzeti. Če so pa našli skrito blago, so ga vzeli zato, ker je bilo skrito.

Neka žena je te dni pisala svojemu možu v emigracijo tudi tole: "Ne bi me več spoznal, če bi me videl. Izpadli so mi vsi zobje, seveda ne sam od sebe. Izgubila sem lase, najbolj me skrbe oči, ker se mi nikakor nečejo izboljšati." Spet drugo pismo pravi: "Poročnika Preglja in Mizevca z Novega mesta so partizani ujeli. Ing. Vrhnjaka, ki je po zlomu Nemčije šel mirno domov so aretirali v cerkvi med mašo in ga odpeljali. Za njim ni več sledu."

ARILOVA PETA TITOVEGA REŽIMA. Komunistom v Ljubljani gre zelo na živce dejstvo, da je tako veliko slovenskih razumnikov in ostalega ljudstva odšlo v emigracijo. Prebela so razmišljati, kako bi razredčili vrste emigrantov, preostanek pa obsojili posamično kot izdajalce. Na ta način mislijo, da bodo skušali spraviti emigrantsko vprašanje s sveta. Da bi privabili emigrante domov, so poskusili s preprijetostijami; vabam ljudske fronte pa ljudje niso nasedli. Zato se je sedaj ljudskofrontaška vlada odločila za drug načrt ter misli poslati v razna begunska taborišča politično manj eksponirane razumnike z naročilom, da spravijo nazaj več emigrantov nazaj v domovino.

ANGLESKA KONTROLA NA SODIŠČU. V Ljubljani se splošno govori, da so imeli na ljubljanskem sodišču prejšnji mesec obisk okoli polnoči. Na sodišče je ob tej uri prišel nek angleški častnik pregledovati zapore. Ugotovil je, da morajo ljudje ležati v zaporu na golih tleh. Ukazal je, da morajo takoj nanositi

slame v posamezne celice. V njegovi navzočnosti so morali partizani nositi slamo v celice.

SPET ŽICNE OVIRE OB MEJI. Titova vojaška oblast je na Črnem vrhu in pri logaških mejnih prehodih zaprla mejo z gostimi stražarji, ki so razpostavljene približno ob stari italijansko - jugoslovanski meji. V Hotedrščici so pa pričeli skoraj istočasno graditi goste žične ovire.

TITOVINA IZVAŽA ŽITO, LJUDJE IN STRADAJO. Sedanje oblasti v Jugoslaviji so pričele izvažati jugoslovansko žito v SSSR, čeprav doma prebivalstvo samo nima dovolj. Titova vlada pa prosi za pomoč zahodne zaveznike ter jim dokazuje, kako zelo je po vojni prizadeta. Pred nekaj dnevi se je celo sam britanski zunanji minister začudeno spraševal, zakaj ima Jugoslavija še vedno pod orožjem pol milijona mož, namesto da bi jih poslala domov obdelovati polja. V Sloveniji posamezne tržke izdeljujejo lesene zaboje, v katerih bodo pošiljali v Sovjetijo tudi bosanske slive. Slov. Poročevalec je nedavno objavil, da bodo v SSSR izvažali tudi vino.

KOČEVSKI GOZDOVI - PARTIZANSKA SKLADIŠČA. Do zadnjega časa je prebivalstvo Ljubljane dobivalo predvsem hrano, ki jo je pošiljala UNKRA. Te pošiljke sicer še vedno prihajajo v Ljubljano, toda ljudje jih niso več deležni, ker partizani odvažajo vse od UNKRE dobijena živila v Kočevski gozdu ter polnijo svoja skladišča.

REVIZIJA POTSDAMSKE DEKLARACIJE? Bivši šef ameriškega cenzurnega urada, Byron Price, ki si je pred dnevi vrnil iz Nemčije, je predsedniku Trumanu predložil svoje poročilo, v katerem tudi predlaga revizijo celotnega sistema vojaških vlad v Nemčiji in tudi spremenitev Potsdanske deklaracije.

V SERVEGLIANU sta se 8. nov. poročila gđc. Lanut Marta, priv. ur. iz Lj. in g. Hrastnik Franc iz Lj.